

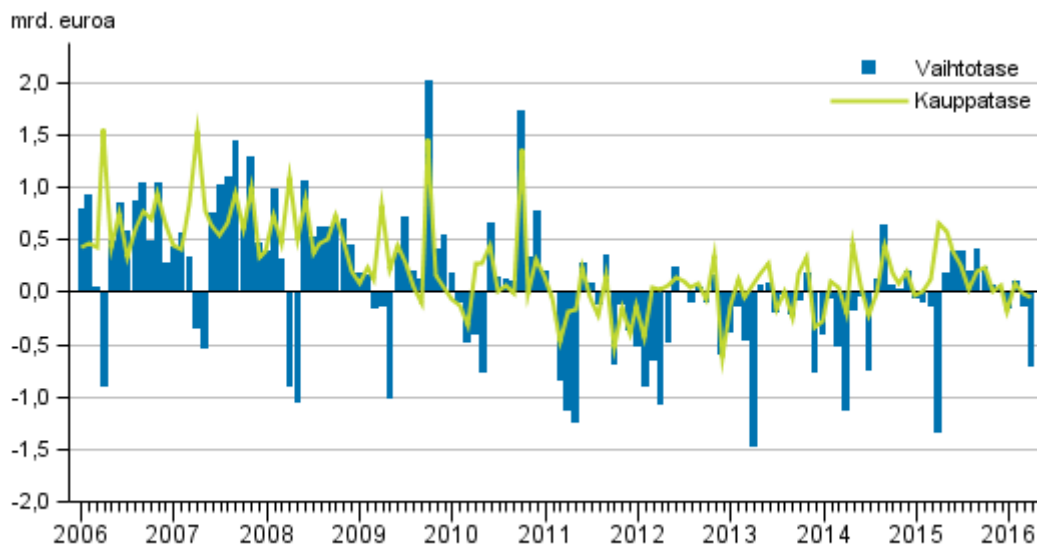
Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

2016, 1. vuosineljännes ja huhtikuu

Vaihtotase alijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti

Vaihtotase oli alijäämäinen vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä sekä huhtikuussa. Tammi-huhtikuussa tavaroiden ja palveluiden yhteenlaskettu vienti laski kuusi prosenttia vuodentakaisesta, mikä oli jatkoa vuoden 2015 toisen vuosipuoliskon laskulle. Pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti ja ulkomainen nettovarallisuusasema laski ensimmäisellä neljänneksellä. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Vaihtotase ja kauppatase

Vaihtotase ensimmäisellä vuosineljänneksellä

Vaihtotase oli lievästi alijäämäinen, 0,2 miljardia euroa, vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä. Alijäämä syntyi tavaroiden, palveluiden ja tulojen uudelleenjaon tileiltä.

Maksutaseen mukainen tavaravienti, 12,4 miljardia euroa, laski 8 prosenttia ensimmäisellä neljänneksellä edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta ja tuonti 6 prosenttia. Maksutaseen mukainen kauppatase kääntyi alijäämäiseksi, 0,1 miljardiin euroon, tavaraviennin laskiessa tavaratuontia nopeammin.

Palvelutase oli 0,2 miljardia euroa alijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä. Palveluvienti pysyi edellisen vuoden tasolla, 5,4 miljardissa eurossa.

Ensitulon tili oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen ensimmäisellä neljänneksellä, mikä selittyy lähinnä sijoitustulojen ylijäämällä. Ensitulon tili pitää sisällään mm. pääomakorvaukset, kuten korot ja osingot. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,7 miljardia euroa alijäämäinen.

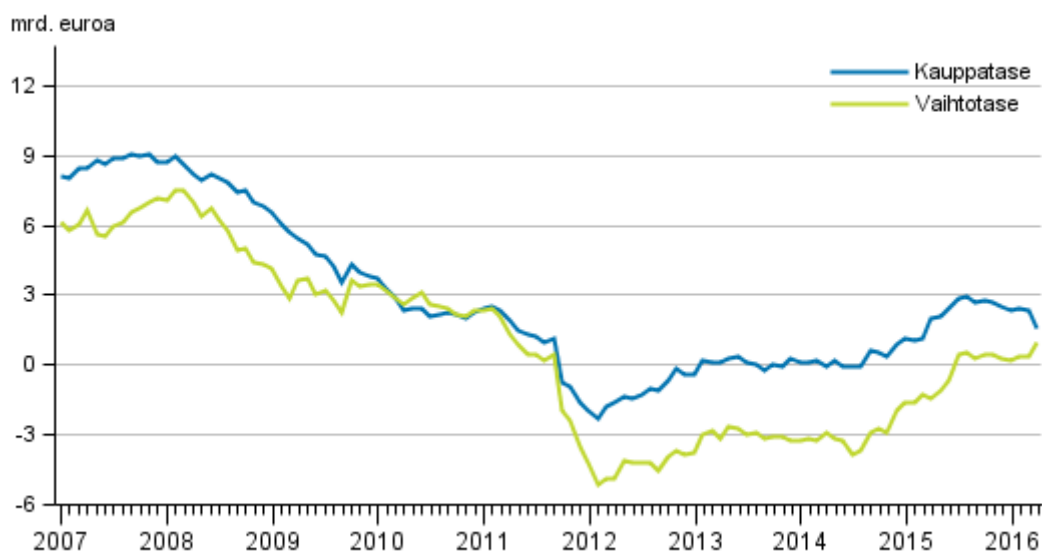
Vaihtotase huhtikuussa 2016

Huhtikuussa 2016 vaihtotaseen alijäämä oli 0,7 miljardia vaihtotaseen kaikkien aluerien ollessa alijäämäisiä. Maksutaseen mukainen tavaravienti laski 11 prosenttia vuodentakaisesta. Huhtikuu oli yhdeksäs perättäinen kuukausi jona maksutaseen mukainen tavaravienti laski edellisvuoden vastaavasta kuukaudesta. Maksutaseen mukainen tavaratuonti nousi neljä prosenttia huhtikuussa.

Maksutaseen mukaisen kauppatase oli tasapainossa kun edellisen vuoden huhtikuussa kauppatase oli 0,7 miljardia ylijäämäinen. Palvelutase oli 0,1 miljardia euroa alijäämäinen huhtikuussa 2016. Muista alueristä ensitulon tili oli 0,4 miljardia euroa alijäämäinen kun edellisen vuoden huhtikuussa alijäämää kertyi 1,6 miljardia euroa.

Maksutaseen mukaiset tuonti- ja vientiluvut palveluerittäin ja alueittain löytyvät uudesta [tavaroiden ja palveluiden ulkomaankaupan neljänneksittäisestä julkaisusta](#).

Vaihtotase ja kauppatase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Pääomaa virtasi Suomeen vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä

Vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä pääomaa virtasi Suomeen nettomääräisesti 5,6 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomeen eniten muina sijoituksina, eli esimerkiksi konsernin ulkopuolisina lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti 9,8 miljardia euroa. Pääomaa virtasi Suomeen myös arvopaperisijoituksina 7,4 miljardia euroa. Suomesta ulkomaille pääomaa virtasi suorina sijoituksina, 12,4 miljardia euroa.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

	Sijoituskanta 31.12.2015	Rahoitustaloustoimet v. 2016 ensimmäisellä neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2016 ensimmäisellä neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2016 ensimmäisellä neljänneksellä	Sijoituskanta 31.03.2016
Rahoitustase	-8,0	-5,6	4,8	-1,3	-10,1
Saamiset	697,8	26,5	30,1	-10,0	744,4
Velat	705,8	32,1	25,2	-8,6	754,5
Suorat sijoitukset	4,8	12,4	-0,8	-0,7	15,7
Saamiset	129,6	15,6	-1,0	-4,5	139,7
Velat	124,9	3,2	-0,2	-3,9	124,0
Arvopaperisijoitukset	-6,4	-7,4	4,9	-0,8	-9,7
Saamiset	291,3	7,6	-2,1	-3,5	293,3
Velat	297,7	15,0	-7,0	-2,6	303,1
Muut sijoitukset	-18,8	-9,8	0,7	0,6	-27,3
Saamiset	167,4	27,0	0,6	-1,5	193,5
Velat	186,2	36,8	0,0	-2,2	220,8
Johdannaiset	3,2	-0,9	-0,1	-0,1	2,1
Valuuttavaranto	9,2	0,0	0,2	-0,2	9,2

Suorien sijoitusten saamiset kasvoivat

Vuoden 2016 ensimmäisellä neljänneksellä ulkomaisten suorien sijoitusten saamiset kasvoivat 10,1 miljardia euroa ja velat laskivat 0,9 miljardia euroa. Ulkomaisiin suoriin sijoituksiin liittyvät bruttosaamiset olivat ensimmäisen neljänneksen lopussa 139,7 miljardia euroa ja vastaavat velat 124,0 miljardia euroa.

Ennen tämän vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana tapahtunutta saamisten kasvua suoriin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema oli supistunut vuodesta 2013 lähtien.

Arvopaperisijoitusten velat kasvoivat saamia enemmän

Arvopaperisaamia ulkomailta oli ensimmäisen neljänneksen lopussa yhteensä 293,3 miljardia euroa, josta 144,0 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin sekä 149,4 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Neljänneksen aikana ulkomaisia osake- ja sijoitusrahastosijoituksia lisättiin 0,4 miljardia euroa ja velkapaperisijoituksia 7,2 miljardia euroa. Hallussapitotappiot (hinnan-, valuuttakurssien- ja muiden muutosten vaikutus) vähensivät arvopaperisaamia ensimmäisellä neljänneksellä yhteensä 5,6 miljardia euroa.

Ensimmäisen neljänneksen lopussa arvopaperivelat ulkomaille olivat 303,1 miljardia euroa, josta 104,2 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin sekä sijoitusrahasto-osuuksiin ja 198,9 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin sekä rahamarkkinapapereihin. Arvopaperivelat kasvoivat ensimmäisellä

neljänneksellä yhteensä 5,4 miljardia euroa. Ulkomaiset sijoittajat kasvattivat Suomen osake- ja sijoitusrahastosijoituksia 11,5 miljardia euroa ja velkapaperisijoituksia 3,6 miljardia euroa. Hinnan muutokset supistivat arvopaperivelkoja 7,0 miljardia euroa ja muiden arvostuserien muutokset 2,6 miljardia euroa ensimmäisellä neljänneksellä.

Muiden sijoitusten velat kasvoivat enemmän kuin saamiset

Ensimmäisellä neljänneksellä Suomeen virtasi ulkomailta pääomaa muina sijoituksina, eli lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina, nettomääräisesti yhteensä 9,8 miljardia euroa. Maaliskuun lopussa muiden sijoitusten saamia oli 193,5 miljardia euroa ja velkoja 220,8 miljardia euroa. Näistä saamisista 166,0 miljardia euroa ja veloista 190,6 miljardia euroa oli rahoituslaitosten hallussa.

Johdannaisiin liittyvät nettosaamiset supistuivat

Johdannaisiin liittyviä nettosaamia Suomella oli maaliskuun lopussa 2,1 miljardia euroa, mikä on 1,1 miljardia euroa vähemmän kuin joulukuun lopussa. Hinnan muutokset kasvattivat sekä johdannaisiin liittyviä saamia että velkoja ensimmäisellä neljänneksellä.

Ulkomainen nettovarallisuusasema laski — sekä saamiset että velat kasvoivat

Maaliskuun 2016 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta yhteensä 744,4 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 754,5 miljardia euroa. Ulkomainen nettovarallisuusasema oli siten negatiivinen vuosineljänneksen lopussa, kun velkoja oli 10,1 miljardia euroa saamia enemmän. Sekä ulkomaiset saamiset että velat kasvoivat ensimmäisellä neljänneksellä.

Joulukuun 2015 lopussa nettovarallisuusasema oli 8,0 miljardia euroa negatiivinen, joten laskua on nettomääräisesti 2,1 miljardia euroa. Saamiset kasvoivat vuoden ensimmäisen neljänneksen aikana 46,6 miljardia euroa ja velat 48,7 miljardia euroa. Ulkomaisiin saamiin ja velkoihin liittyvät hinnan muutokset kasvattivat nettovarallisuutta vuosineljänneksen aikana 4,8 miljardilla eurolla. Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset puolestaan laskivat nettovarallisuusasemaa 1,3 miljardilla eurolla.

Sektoritasolla nettovarallisuusasemaa tarkasteltaessa sijoitusrahastojen, sosiaaliturvarahastojen sekä kotitalouksien ulkomaiset saamiset olivat suuremmat kuin velat. Yrityksillä, rahalaitoksilla, valtiolla ja kunnilla oli ulkomailta enemmän velkaa kuin saamia.

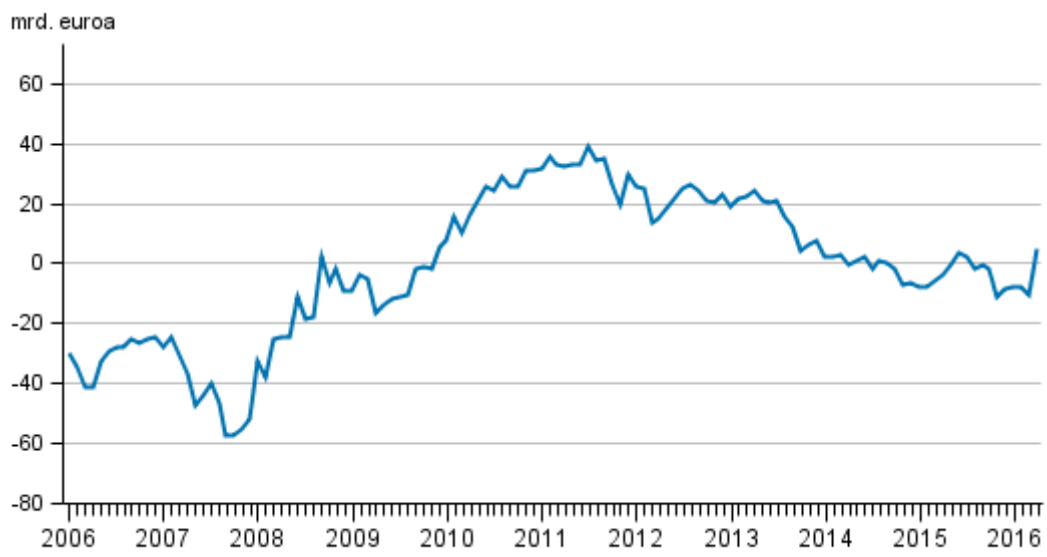
Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema huhtikuussa 2016

Huhtikuussa Suomesta vietiin pääomaa nettomääräisesti 9,4 miljardia euroa. Pääomaa vietiin nettomääräisesti eniten arvopaperisijoituksina, yhteensä 4,2 miljardia euroa.

Suomen nettovarallisuusasema oli huhtikuun lopussa positiivinen, kun ulkomaisia saamia oli 752,9 miljardia euroa ja velkoja 747,7 miljardia euroa.

Toukokuun 2016 tiedot julkistetaan 15.07.2016.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	8
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa.....	9
Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2016, milj. euroa.....	10
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	11

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1
Tulot	1. Vaihtotase	23 130	24 449	23 095	23 853	22 137
	1.1 Tavarat	13 439	14 435	13 475	13 920	12 397
	1.2 Palvelut	5 399	5 331	5 410	5 820	5 418
	1.3 Ensitulo	3 993	4 393	3 922	3 820	4 020
	1.4 Tulojen uudelleenjako	298	290	288	294	302
Menot	1. Vaihtotase	23 387	25 217	22 104	23 532	22 312
	1.1 Tavarat	13 325	12 820	12 998	13 604	12 499
	1.2 Palvelut	5 675	5 914	5 466	6 185	5 595
	1.3 Ensitulo	3 441	5 632	2 952	2 910	3 267
	1.4 Tulojen uudelleenjako	946	851	688	833	951

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 165	-9 704	-23 059	-59 374	26 531
	S11 Yritykset	-4 704	-3 484	-7 008	-7 211	5 978
	S121 Keskuspankki	5 031	5 208	-850	-9 176	25 575
	S122 Muut rahalaitokset	7 854	-6 950	-10 396	-32 221	4 627
	S123 Rahamarkkinarahastot	415	-23	-67	-97	-150
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 070	1 470	-180	1 000	-182
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	256	850	806	201	-169
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	2 068	-790	928	177	970
	S1311 Valtionhallinto	-5 527	-1 363	-5 022	-8 695	-5 259
	S1313 Paikallishallinto	-18	-4	29	8	4
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-8 496	-4 275	-1 540	-3 620	-4 959
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-112	-342	242	262	97
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	1 931	-15 453	-23 878	-54 490
S11 Yritykset		255	-4 028	-9 694	-3 861	6 339
S121 Keskuspankki		47	734	-97	89	449
S122 Muut rahalaitokset		12 831	-4 057	-7 295	-40 450	34 943
S123 Rahamarkkinarahastot		5	5	1	-11	36
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		472	-2	4	209	341
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		422	47	1 237	107	339
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-111	-280	-7	59	50
S1311 Valtionhallinto		-5 072	-3 456	-3 641	-6 342	-4 631
S1313 Paikallishallinto		-81	50	-10	42	-41
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-6 836	-4 464	-4 375	-4 332	-5 728
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt			-	-	-	
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-4 097	5 749	818	-4 884
	S11 Yritykset	-4 959	544	2 686	-3 350	-361
	S121 Keskuspankki	4 983	4 473	-753	-9 266	25 127
	S122 Muut rahalaitokset	-4 977	-2 893	-3 101	8 229	-30 316
	S123 Rahamarkkinarahastot	410	-28	-68	-86	-186
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	598	1 472	-184	790	-524
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-166	803	-431	94	-508
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	2 179	-510	934	118	920
	S1311 Valtionhallinto	-455	2 094	-1 381	-2 353	-628
	S1313 Paikallishallinto	64	-53	39	-34	45
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	-1 660	190	2 834	712	768
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-112	-342	242	262	97

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2016, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2015/Q1	2015/Q2	2015/Q3	2015/Q4	2016/Q1
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	794 593	752 198	734 365	697 762	744 396
	S11 Yritykset	127 868	131 847	131 237	132 523	139 922
	S121 Keskuspankki	51 141	55 900	54 928	45 908	71 227
	S122 Muut rahalaitokset	329 680	284 124	278 718	241 297	256 000
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 765	2 732	2 657	2 553	2 397
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	68 673	67 995	64 061	67 503	66 075
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	23 437	23 930	24 484	24 810	25 335
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	27 064	25 368	25 722	26 229	27 537
	S1311 Valtionhallinto	21 181	22 437	18 410	18 618	20 796
	S1313 Paikallishallinto	482	427	447	458	459
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	128 217	124 101	121 667	125 144	122 592
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	14 084	13 337	12 035	12 718	12 056
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	800 469	748 599	734 761	705 805
S11 Yritykset		203 319	198 718	190 428	201 361	203 126
S121 Keskuspankki		10 748	11 437	11 344	11 538	11 859
S122 Muut rahalaitokset		408 731	366 737	364 047	319 789	362 847
S123 Rahamarkkinarahastot		42	46	47	36	72
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		19 223	18 857	17 704	18 747	18 791
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		35 351	33 169	35 546	36 975	36 380
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		1 250	983	987	1 060	1 141
S1311 Valtionhallinto		113 573	111 849	107 766	109 339	113 225
S1313 Paikallishallinto		2 589	2 639	2 629	2 671	2 630
S1314 Sosiaaliturvarahastot		4 589	3 108	3 208	3 234	3 357
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1 055	1 055	1 055	1 055	1 084
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-5 876	3 600	-396	-8 043
	S11 Yritykset	-75 450	-66 871	-59 191	-68 838	-63 204
	S121 Keskuspankki	40 393	44 462	43 584	34 370	59 367
	S122 Muut rahalaitokset	-79 051	-82 612	-85 329	-78 492	-106 848
	S123 Rahamarkkinarahastot	2 724	2 686	2 610	2 517	2 325
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	49 450	49 138	46 357	48 756	47 284
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	-11 914	-9 238	-11 062	-12 165	-11 046
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 814	24 385	24 735	25 170	26 396
	S1311 Valtionhallinto	-92 391	-89 412	-89 356	-90 721	-92 429
	S1313 Paikallishallinto	-2 107	-2 212	-2 183	-2 213	-2 171
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	123 628	120 992	118 459	121 910	119 235
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	13 029	12 282	10 980	11 663	10 973

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2016, milj. euroa

	Vuosi 2015	12 kk:n liukuva summa	2016/03	2016/04
1. Vaihtotase	287	991	-129	-702
1.1 Tavarat	2 522	1 601	-12	-47
1.2 Palvelut	-1 282	-1 091	-71	-102
1.3 Ensitulo	1 193	2 630	170	-366
1.4 Tulojen uudelleenjakso	-2 147	-2 148	-217	-187
2. Pääomatase	202	119	-11	17
3. Rahoitustase	-2 413	7 958	-3 610	9 387
3.1 Suorat sijoitukset	-16 976	7 239	-937	2 640
3.2 Arvopaperisijoitukset	631	-6 109	6 102	4 228
3.3 Muut sijoitukset	19 253	9 994	-8 855	2 383
3.4 Johdannaiset	-5 102	-3 118	148	139
3.5 Valuuttavaranto	-219	-49	-67	-2
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-2 902	6 848	-3 470	10 073

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyriyksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomankorvaukset

Tuotannontekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantotiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopapererien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeville institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määrittellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkitessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppätietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppabilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrhythmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrhythmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositason lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen

varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Saana Ranta-Ruona 029 551 3375

Vastaava tilastajohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi